

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
Средняя общеобразовательная школа села Владимировка
Тандинского кожууна

Рассмотрено
Руководитель МО
начальных классов
Саяты О.К.
от «30» августа 2023г.

Согласовано
Завуч по УВР
Санчат А.А.
«31» августа 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Предмет: Тувинский язык

Класс: 1

Уровень обучения базовый

Учебный год: 2023 – 2024

Учитель (ФИО): Натпит-оол Снежана Любомировна

Составитель программы:
Ф.И.О., должность:
Натпит-оол.С.Л. учитель начальных
классов

подпись

с. Владимировка – 2023 г

ТАЙЫЛБЫР БИЖИК

1-ги класстың «Ужуглел» эртеминге тургускан ажилчын программаны Россия Федерациязының «Россияның школазы» деп өөредилге-методиктиг бөлүккө, Тыва Республиканың ниити өөредилгезинин эге школага 1-4 класстарга тыва дыл талазы-биле күрүне стандарттарына дүүштүр, 2008 чылда Наталья Чоодуевна Дамбаның тургусканы тыва дыл программазынга даянып тургускан. Бо ажилчын программа эге школаның Федералдыг куруне стандарттарынын сорулгаларын чедип алырынче угланган.

Ажилчын программа дараазында номга ундезилээн:

Федералдыг переченьде номери	Авторлары	Ооредилге эртемнин ады	Клазы	Ундурулгези
22.1.1.1.23	А.А. Алдын- оол болгаш оскелер.	Ужуглел	1	Кызыл, 2016ч.

Өөредиглиг план дараазында методиктиг сумелернин дузазы-биле ажыглаттынмышаан, уругларнын шингээдип алган билиглерин, мергежилдерин, чанчылдарын тыва дыл программазынын негелделеринге душтур эге класс башкыларына А.А Алдын-оолдун «Диктантылар болгаш эдертиглер чыындызы»-биле хынаарын сумелеп турар. Тыва Республиканын ниити өөредилгезинин национал девискээр кезээ 1-ги класс өөреникчилеринин ниити сайзыралынче, оларнын билиинин практиктиг болурунче угланмышаан программаны тургузарда эртемнинин, дес-дараалашкаанын, көргүзүглеринин болгаш коммуникативтиг принциптерге даянып база уругларнын назы-харын барымдаалап тургаш тургускан.

Эге класстарга тыва дылды ооредиринин кол сорулгалары:

- 1) Уругларны медреселдиг-биле шын номчуур, бижиир болгаш чугаалаарына ооредир;
- 2) Оларга торээн дыл болгаш литература талазы-биле эгебилиглерни бээр;
- 3) Уругларны ном ажыглаарына чанчыктырар болгаш оларнын дылга сонургалын, номчулга болгаш билиглерже чуткулун хайныктырар;
- 4) Номчулга болгаш бижилге-биле холбаштыр бойдушту, ниитилел амыдыралын хайгаараарына ундезилээш, оореникчилерни материалистиг узел-бодал-биле чепсеглээр;
- 5) Уругларны мораль болгаш эстетика талазы- биле кижизидер;
- 6) Ооренип турар чуулдерни сайгарып, болуктеп, деннеп, туннеп билиринге, оларнын иштинден кол болгаш чугула чуулдерни тып,
тайылбырлаарына оореникчилерни чанчыктырар;

1-4 класстарга торээн дыл устуку класстарга ооренир тыва дыл болгаш литература эртемнеринин белеткел чадазы болбушаан, колдуунда-ла практиктиг сорулгаларны чедип алырынче угланган.

Тыва дыл программазы уш болуктен тургустунган:

1. « Бижикке ооредири болгаш чугаа сайзырадылгазы» (белеткел уези, ужуглел уези, ужуглел соондагы уе.).

2. « Фонетика, лексика, грамматика, шын бижилге болгаш чугаа сайзырадылгазы».

3. « Номчулга болгаш чугаа сайзырадылгазы».

Болук бурузу тус-тус кезектерге чардынар. Ук болуктер аразында харылзаалыг.

Программада кирген материалдарны улдуннар аайы-биле планнап, болуктер, темаларны кичээлдерге хувааган. Методиктиг аргаларны, сумелерни башкылар чогаадыкчы ёзу-биле шилип ажыглаар, боттары хой-хой чаа аргаларны хереглээр база методиктиг уг-шиглерни башкы боду немең, улам сайзырадыр апаар. Башкынын кол сорулгазы- программа негелделерин ооредилгенин чаа тургузуунга дууштур долuzu-биле боттандылары болгаш оореникчилерге быжыг билиглерни бээри, практиктиг мергежилдерин болгаш чанчылдарны шингээтгирери болур.

Оореникчилернин билиинин шынарын бедидеринге бот ажылдарже болгаш оореникчилер-биле хууда ажылдарже кол кичээнгеи салыр. Хуузунда бердинген онаалгаларны хынаарыга тускай уени башкы кичээл санында баш бурунгаар планнап алыр, Бижимел азы хыналда ажылдар кылган санында оон туннелин оореникчилерге чугаалап берип, ниити-даа, хуузунда-даа частырыгларны олар-биле сайгарар.

Оореникчилернин ханы билиглиг болурунга системниг катаптаашкын улуг рольдуг. Ынчангаш башкы катаптаашкынны программанын болуктеринин болгаш темаларынын аайы-биле системалыг чорудуп, хереглээр материалдарны баш бурунгаар планнап алыр.

Башкы бурузу чогаадыкчы ёзу-биле ажылдавышаан, дыл башкылаашкынынын, дыл эртемнин , педагогиканын, психологиянын соолгу чедишкннеринге болгаш мурнакчы база чаартыкчы башкыларнын дуржулгазынга даянып, ооредилгени чедишкнниг болдулар сорулганы чедип алыр.

Ынчангаш эге школага башкылаашкылаашкыннын шинчилел болгаш дилеп тыварынын методтарын оларнын янзы-буру аргаларын тыва дыл кичээлдеринге ажыглаар апаар. Оон уламындан оореникчилер чугле башкынын чугаалаан чуулун, тайылбырын, онаалгаларын кууседир эвес, а боттары база хуузунда хайгааралдар, шинчилелдер кылырынга чанчыл алыр: чувелерни деннең, домейлешкек болгаш ылгалдыг чуулдерни тып, чогуур туннел ундуруп, шингээдип алган билиин медеделди-биле херек кырында ажыглап билиринге ооредир.

Ужуглел программазын шингээткенинин планаттыг туннелдери:

Личностуг (бот хамаарылгалыг)

Оореникчилерге хевирлеттинген турар билиглер:

- Торээн дылывыс харылзажырынын база мээ-медереливистин шынарын коргузеринын кол чепсээ;

- Торээн дыл национал культуравыстын кол болуушкуну;
- Сагыш-сеткилди, бодалдарны илередиринге дылдын бай-байлаан, уран-чечен аргаларын чоптуг ажыглап билири.;

- Торээн дылын улаштыр оорениринге сонуургалын оттурары;
- Аас болгаш бижимел чугаага дылдын уран-чечен аргаларын чедимчелиг ажыглап билири.

Оореникчилерге хевирлеттинип болурунун билиглери:

- Торээн дылын сайзырадырынга. ону кадагалап арттырарынга оореникчинин бот киржилгези;

- Аас чугаага дылдын уран-чечен аргаларын эстетиктиг талазынче угландыраары.

Предметтиг (эртемге хамаарыштыр оореникчилернин билип алган турар уjurлуг билиглери:

- Чаа материалды ханы билип алырынче угланган белеткел ажылдарны; номчулга, бижилге, уругларны янзы – буру бот- ажылдары, чугаа сайзырадылгазы.

- Чаа унну ылгап тывары.

- Ол уннун артикуляциязын хайгаараары.

- Чаа уннун дыннаарынга болгаш адаарынга мергежилге.

- уннун улуг, бичии ужуктерни –биле таныжылга .

- Синтезтиг номчулга ажылдары:

- Слогтар номчууру.

- Домактар номчулгазы.

- Сюжеттиг чуруктар-биле чугаа сайзырадырынын ажылдарын чорудары.

- ужуктер кожаазы-биле ажыл.

оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- Торээн дылынын бугу уннерин болгаш ужуктерин, оларнын кол ылгалын билген уjurлуг;

- Состерде уннерни ылгап, оларнын туружун тодарадып билир;

- Ажык, ажык эвес уннерни болгаш ужуктерни, кыска, узун ажык уннерни болгаш ужуктерни бот-боттарындан ылгап шыдаар;

- Домактарнын болгаш состернин анализ-синтезтиг сайгарылгазын кылып, домактардан состерни ылгап тывар

- Улуг болгаш бичии ужуктерни шын, чараш тода бижип билир;

- Бижимел болгаш парламал шрифт-биле бижиттинген состерни, домактарны иштинде слогтап адап тура, шын дужуруп бижири;

- Адаары болгаш бижири дуушкек 3-4 хире берге эвес состен тургустунган домактарны адап бээрге, ужуктерин кагбайн шын бижири;

- Домак эгезинге улуг ужукту бижири;

- Домак соолунге улуг секти салыры.

Метапредметтиг

Регулятивтиг (углаар-баштаар)

оореникчилернин чогуур денелге билип алыр ужурлуг:

- ооренип турар эртемниң тема, болук аайы-биле кол сорулгаларын, утказын угаап билири;

- Башкынын удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны куседип ооренири;

- бот хыналданы, удур-дедир хыналданы болгаш орфографтыг, пунктуациалыг частырыгларны тып билирин боттандыра;

оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- ооренген темазынга алган билиглерин туннеп болгаш унелеп билирин боттандыра;

- аас болгаш бижимел чугааны дылдын негелдери-биле чогуур уезинде практика кырынга эскертип болгаш ажыглап билири

Билиин ханыладырынга туннелдер (познавательные)

оореникчилернин ооренип алыр ужурлуг билиглери:

- ооредилге даалгаларын кууседип турар уеде херек ужурлуг медээлерни немелде номнар, статьялар болгаш энциклопедиялардан тып билири;

- бодунун назы-харынга дууштур янзы-буру словарьларга, справочниктерга даянып билири;

- дылдын негелдерин кууседирде янзы-буру схемаларны, модельдерни, символ-демдектерни ажыглап билири;

- белең таблицаларны, схемаларны, созуглелдерни немээри;

- дылдын адырлары: ун-ужук, сос тургузуу, чугаа кезээ, домак кежигуну, бодуун домак дугайында алган билиглерин деннеп, болуктеп, тып, ажыглап билири;

- алган билиглерин план болгаш таблица дузазы-биле системажыдып, болуктеп, туннеп билири;

- состе орфограммаларны янзы-буру аргалар-биле хынап билири;

- номчаан созуглелдеринин кол утказын ылгап ундурери;

- бодунун чугаазын тода болгаш билдингир кылдыр дыннакчыга дамчыдып билири;

оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- Библиотека болгаш Интернет дузазы-биле херек билиглерни тып, ажыглап билири;
- аас болгаш бижимел чугааны шын болгаш медреселдиги-биле тургузуп билири;
- болушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып, дамчыдып билири;
- алган медээлерни сайгарып, критикалап билири;

Коммуникативтиг оореникчилернин ооренип алыр билиглери:

- аас чугаага диалогту ажыглап билири;
- ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннельге келиринге ооредири;
- бот туружун болгаш бодалын быжыглап чанчыгары;
- ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннельге келиринге ооредири;
- коммуникативтиг сорулгаларны шийтпирлээринге дылдын аргаларын чедимчелиг ажыглаары;

оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- коммуникативтиг сорулгаларны диннакчыга тода, дорт, дес-дараалашкаа-биле медээни, билигни чедирери;
- удур-дедир хыналда уезинде бот-боттарынга дузаны уезинде чедирип, билири болгаш коммуникативтиг сорулгаларны шийтпирлээринге дылдын аргаларын чедимчелиг ажыглаары;

ооредилге чылынын тончузунде уругларнын билип алган турар ужурлуг билиглери

- Сагыш-сеткилди, бодалдарны илередиринге дылдын бай-байлаан, уран-чечен аргаларын чоптуг ажыглап билири.;
- Аас болгаш бижимел чугаага дылдын уран-чечен аргаларын чедимчелиг ажыглап билири.
- Сюжеттиг чуруктар-биле чугаа сайзырадырынын ажылдарын чорудары.
- бот хыналданы, удур-дедир хыналданы болгаш орфографтыг, пунктуациалыг частырыгларны тып билирин боттандырап

оореникчилернин ооренип алыр аргалары:

- болушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып, дамчыдып билири;
- аёгы-аёгы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннельге келиринге ооредири;

• ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннелге келиринге ооредири;

1-ги класста бижикке ооредири болгаш чугаа сайзырадылгазы

Бижикке ооредири уш болукке чарлыр: белеткел уези (ужуглел мурнунун), ужуглел уези (номчулга болгаш бижилге), ужуглел соондагы уе (номчулга болгаш чугаа сайзырадылгазы; фонетика, бижилге болгаш чугаа сайзырадылгазы). Бижик ооредилгези уннуг анализ-синтезтиг метод-биле чоруттунар болгаш чугаа сайзырадылгазынын кол деннелдеринге (сос, домак, харылзаалыг чугаа) быжыглаттынар.

Эге сөс

Дорт чылдыг эге школанын 1-ги клазынга «Ужуглел» уш кезектен тургустунган: бижикке оорендиринин мурнунда белеткел уези, бижик ооредилгези, ужуглел соонда номчулга болгаш бижилге.

Номнун бижикке ооредиринин мурнунда белеткел уезинин кезээнде уругларны номчуп, бижип ооредиринге материалдар кирген. Оларга домактар, состер, состун ун-схемалары бахза ажык болгаш ажык эвес уннернин ужуктерин дыннааш, оларны ылгап тыварынга мергежилгелекр хамааржыр. Оон ынай 6 харлыг уругларнын харылзаалыг чугаазын сайзырадырынга хереглээр сюжеттиг янзы-буру уткалыг чуруктар бар. Логиктиг мергежилгелер чорударынга аттыг чуруктар берген. Оларнын чамдыызын чангыс торел болук чувелерни ангылап, оларнын домей чуулдерин барымдаалап болуктээринге хереглээр.

Ниитизи-биле программа ёзугаар ужуглелде 66 шак бердинген.

№	Темазы	Шагы
1	Белеткел уези	5
	Ужуглел уези	51
	Ужуглел соондагы уе	10
	Ниити шагы	66

Белеткел уези (5 ш)

Чугаа. Аас болгаш бижимел чугаа дугайында ниити билиг.

Домак болгаш сос. Чугааны домактарга, домактарны состерге, состерни слогтарга чарары болгаш «Ужуглелде» болгаш оске-даа дидактиктиг материалдарда берген схема-шыйыгларны ажыглаары.

Слог. Состерни слогтарга чарары. Ажык уннернин слогтар тургузар ролю-биле таныштырары. Состе слогтарнын санын тодарадыры.

Уннер болгаш ужуктер. Ун дугайында билиг. Дыннап болгаш адап тургаш, уннерни ылгап билири: ажык болгаш ажык эвес уннер, сос эгезинге куштуг болгаш кошкак адаттынар ажык эвес уннер.

Ужуглел уези (51 ш)

Ужуглел уезинде ооредир уннер болгаш ужуктерни дорт чадага хуваар.

Бирги чада: номчулгага ооредип тургаш, чедип алып сорулгалар: уннун ужуун, ужуктернин унун чазыг чок тыварынга чанчыктырар; ооренип эрткен уннери состернин эгезинге, ортузунга, соолунге турда, чазыг чокка тып, состерни шын слогтаар; кыска, узун ажык уннерни болгаш оларнын ужуктерин ылгап билирин чедип алып; ооренген уннерболгаш ужуктер-биле слогтар, состер кожуглап номчудар, «Ужуглелде» домактарны номчуп билир; ооренген уннери бар состернии тыварынга чанчыктыраружуктерни бот-боттарындан ылгалыр демдектерин барымдаалап танып билиринге ооредир.

Ийиги чада: бирги чадада салдынган сорулгаларны кууседирин уламчылаар; ийи-уш слогтук состерни номчуурунга уругларны чанчыктырар; т,п,к деп уннер состернин эгезинге, ортузунга, соолунге чорда, шын номчуурун чедип алып; белен состерни слогтавайн шуут номчуурунга чанчыктырар, ол колдуунда ийи слогтук состер болур; домактар иштанде бижик демдектери-биле таныштырар.кол сорулга- бугу уругларнын дески номчуурун чедип алып; номда кирген домактарны ун аянын сагып, аянынг номчуурунга чанчыктырар.

Ушку чада: ъ,е,ё,я,ю деп холушкак ажык ужуктерни ооредир. Бо чадада чедип алып сорулгалар: ок-биле адаарын кадыг демдек-биле коргускен состерни, холушкак ажык ужуктерлиг состерни шын номчуурун чедип алып; уш-дорт слогтарлыг состерни номчударын колдадыр.

Дортку чадада: ь, ф, ц, щ деп уннерни болгаш ужуктерни ооредир. Бо чадада салдынган турар сорулгалар: улегерлеп алган уннерни шын дыннаарын, адаарын, номчуурун болгаш бижиирин чедип алып; ук уннерни ооредип турар уеде оореникчилерге билдингеир, ургулчу таваржыр состер шилип алып; чиик состерни анализ кылбайн, слогтаашкын чокка номчуурунга чанчыктырар; состер болгаш кыска домактарны дурген, чугурту, медеделдиг номчуурун чедип алып; домактарга ун доктаашкыннарын кылып, аянынг номчуурунга чанчыктырар.

Ужуглел соондагы уе (10 ш)

Бижилге, шын бижилге болгаш чугаа сайзыралыгазы.

Бижик ооредилгезинин уезинде чедип алган билиглерин, мергежилдерин, чанчылдарын системажыдып быжыглаары.

Ужуктерни, слогтарны, состерни, улуг эвес домактарны харылзаалыг, дески бижииринге ооредир шенелде ажылдар чорудары.

Сос-биле ажыл. Уругларнын сос курлавырын байыдары болгаш идепкейжидери. Чувелер, чувелернин шынарын, кылдыныглар, кылдыныглар илередир состерни шын хереглеп билири, оларнын уткаларын тайылбырлаары.

Домактар болгаш харылзаалыг созуглел-биле ажыл.

Башкынын айтырыгларынга харыыларны шын тургузупбилиринге ооредири, харыыларынга домактарнын ангы-ангы хевирлерин ажыглаары. Кандыг-бир тодаргай темага домактар тургузары, сюжеттиг чуруктар, хууда хайгааралдарын ёзугаа улуг эвес аас чугаа тургузары.

Номчулга.

Бижикке ооредирин уезинде номчулга болгаш чугаа сайзырадылгазынын талазы-биле алган билиглерин, чанчылдарын ханыладыры болгаш быжыглаары. Номчулганын темпизин чоорту дургедедири. Кыска созуглелдерни иштинде номчуп, утказын сактып алары. Созуглелде болгаш оон ангы-ангы кезектеринде кымнын азы чунун дугайында чугаалап турарынга харыылап шыдаары. Бижик демдектерин барымдаалап шын номчуурунга болгаш рольдап номчуурунга эге чанчылдар. Номчаан чуулунге болгаш сайгарган чуруктарынга хамаарыштыр словарь ажылы чорудар.

Чараштыр бижилге

Улуг болгаш бичии үжүктөрнүн кезектеринин аттарын болгаш бижииринин дөмейлешкээн барымдаалап дараазында чурум ёзугаар бөлүктөргө чарар.

Бичии үжүктөр

1. Дорт шугумдан база үстүндө ээпектиг, адаанда ээпектиг шугумнардан тургустунган үжүктөр: **и, ш, з, н, р, ү, Ү** — 7
2. Үстүндө айыткан шугумнардагача болгаш дүүшкүннер немешкенинден тургустунган үжүктөр: **й, л, м, ц, ш, н, ң, ь, ы** — 9
3. Төгерикиден тургустунган үжүктөр: **о, ө, а, ю, ф, б, д, я** — 8
4. Солагай талакы чартык төгерикиден тургустунган үжүктөр: **с, е, ё, ч, ь, ь, в** — 7
5. Бир талакы чартык төгерикиден каттышканындан тургустунган үжүктөр:
э, х, ж, з, к - 5

Улуг үжүктөр

1. Кол элементизи үстүкү азы адаккы кезектеринде ээпек шыйыглыг үжүктөр:
И, Ш, Ч, Ц, Щ, Л, М, А — 8
2. Кол кезээ чартык болгаш бүдүн төгерики үжүктөр:
О, Ө, С, Э, Х, З, Я, Е, Ё, Ж — 10
3. Кол элементизи чалбыыш хевирлиг шугумдан тургустунган үжүктөр:
У, Ү, Н, К, Ы, Ю, Р, В, Ф — 9
4. Кол элементизи чалбыыш хевирлиг шугумнун чалгыгланчак шугум-биле каттышканындан тургустунган үжүктөр: **Г, П, Т, Б, Д** — 5

Ооредилге планында кордунгени

«Ужуглел» оредиринге неделяда 2 шак- ниитизи-биле 66 ш (33 ооредилге неделязы).

Ниитизи-биле программа ёзугаар бижик өоредилгезинге 99 шак бердинген. Бижик өоредиринин үелеринин айы-биле шактар хуваалдазы мындыг:

Белеткел үези- 5 шак; үжүглел үези- 51 шак; үжүглел соондагы үе- 10 шак.

Бо шактарның улдуннар аайы-биле үлелгезин башкы боду тургузуп алып, кичээлдерге чижеглей хувааганы мындыг:

БЕЛЕТКЕЛ УЕЗИ – 5 шак

1. Билиг кичээли. Школа-биле таныжылга – 1 шак.
2. Чугаа (аас болгаш бижимел)-1 шак
3. Домак- 1 шак
4. Сөс. Слог- – 1 шак.
5. Ажык болгаш ажык эвес үннер-1 шак.

ҮЖҮГЛЕЛ ҮЕЗИ – 51шак

Бирги чада – 17 шак.

1. А, а- 1 шак
2. Л, л- 1 шак
3. Тоол: «Кушкаш биле дилги» - 1 шак
4. О, о - 1 шак
5. М, м - 1 шак
6. С, с -1 шак
7. Н, н – 1 шак
8. Ч, ч – 2 шак
9. Ы, ы - 1 шак
10. У, у,-1 шак
11. Р, р – 3 шак
12. Ү, ү ; И, и; Э, э ; е – 1 шак
13. Ш, ш Ө, ө – 1 шак
14. Хыналда ажыл-1шак

Ийиги чада – 16 шак.

1. Д, д – 1шак	8. ң -1 шак
2. Б, б – 1шак	9. Х, х- 1 шак
3. Г, г – 1 шак	10. З, з – 2 шак
4. В, в – 1шак	11. Ж,ж – 2 шак
5. Т, т – 1 шак	12. й – 2 шак
6. К, к – 1 шак	13. Хыналда ажыл- 1шак*
7. П, п – 1шак	

Үшкү чада – 7 шак.

14. ь (кадыг демдек)- 1 шак	18. Ю, ю – 1 шак
15. Е,е – 1 шак	19. Билиг хыналдазы - 1шак
16. Ё,ё – 1 шак	20. Катаптаашкын. Й уннуг ужуктер – 1 шак
17. Я, я – 1 шак	

Дөрткү чада – 11 шак.

21. ь (чымчак демдек) – 1 шак	25. Ц, ц – 2 шак
22. Ф, ф – 2 шак	26. Щ, щ – 2 шак
23. Словарьлыг диктант - 1шак	27. Хыналда диктант – 1 шак
24. Катаптаашкын. Ун, ужук сайгарылгазы. – 1 шак	28. Катаптаашкын.

Орус дылдан улугерлеп алган
состер – 1 шак

Үжүглел кичээлдериниң календарь-тематиктиг планы.

№	Эрттирер хуну			Кичээлдиң темалары
	План	Факт	Шагы	
1	06.09		1	Билиг кичээли. Школа-биле таныжылга
2	07.09		1	Чугаа: бижимел, аас. Ужуглел бижилгези
3	13.09		1	Домак. Домакты бижири
4	14.09		1	Сос. Слог.Ону демдеглээри
5	20.09		1	Ажык болгаш ажык эвес уннер.
6	21.09		1	А депун болгаш А, а деп ужуктер
7	27.09		1	Л деп ун болгаш Л,л деп ужуктер
8	28.09		1	Тоол «Кушкаш биле дилги»
10	04.10		1	О деп ун болгаш О,о деп ужуктер
11	05.10		1	М деп ун болгаш М,м деп ужуктер
13	11.10		1	С деп ун болгаш С, с деп ужуктер
14	12.10		1	Н деп ун болгаш Н, н деп ужуктер
15	18.10		1	Ч деп ун болгаш Ч, ч деп ужуктер
16	19.10		1	Ч деп ун болгаш Ч, ч деп ужуктер Л. Чадамба «Куштар- бистин оннуктеривис»
17	25.10		1	Ы деп ун болгаш Ы, ы деп ужуктер
18	26.10		1	У деп ун болгаш У, у деп ужуктер
19, 20, 21	08.11 09.11 15.11		3	Р деп ун болгаш Р, р деп ужуктер
22	16.11		1	Ү, И, Э, кыска –е - деп ун болгаш Ү,ү. И и, Э э, е деп ужуктер.
23	22.11		1	Ш, Ө деп ун болгаш Ш, ш, Өө деп ужуктер Л. Толстой «Шын чуден унелиг»
24	23.11		1	Хыналда ажыл. Коруп бижиир диктант.
25	29.11		1	Д деп ун болгаш Д, д деп ужуктер
26	30.11		1	Б деп ун болгаш Б, б деп ужуктер
27	06.12		1	Г деп ун болгаш Г, г деп ужуктер
28	07.12		1	В деп ун болгаш В, в деп ужуктер
29	13.12		1	Т деп ун болгаш Т, т деп ужуктер

30	14.12		1	К деп ун болгаш К, к деп ужуктер Баштайгы космонавт
31	20.12		1	П деп ун болгаш П, п деп ужуктер
32	21.12		1	ң деп ун болгаш ң деп ужук
33	27.12		1	Х деп ун болгаш Х, х деп ужуктер
34, 35	28.12 10.01		2	З деп ун болгаш З, з деп ужуктер
36, 37	11.01 17.01		2	Ж деп ун болгаш Ж, ж деп ужуктер
38, 39	18.01 24.01		2	й деп ун болгаш й деп ужук
40	25.01		1	Билиг хыналдазы.«Диктант 2» (д.ч: ар.23) Катаптаашкын
41	31.01		1	ь (кадыг) демдек
42	01.02		1	Е, е деп ужуктер
43	07.02		1	Ё, ё деп ужуктер
44	08.02		1	Ю, ю деп ужуктер
45	14.02		1	Я, я деп ужуктер
46	15.02		1	Билиг хыналдазы «Диктант 1» (д.ч: ар 24) Катаптаашкын. Й уннуг ужуктуг состер
47	28.02		1	ь (чымчак демдек)
48, 49	01.03 07.03		2	Ф деп ун болгаш Ф, ф деп ужуктер
50	14.03		1	Словарьлыг диктант (д.ч: ар.26)
51	15.03		1	Катаптаашкын. Ун, ужук сайгарылгазы
52, 53	21.03 22.03		2	Ц деп ун болгаш Ц, ц деп ужуктер
54, 55	04.04		2	Щ деп ун болгаш Щ, щ деп ужуктер
56	05.04		1	Билиглер хыналдазы. Тест-биле ажыл
57	11.04		1	Частырыглар-биле ажыл. Катаптаашкын. Орус дылдан улегерлеп алган состер
58	12.04		1	А. Шоюн «Март»Домак. «Байлак Тыва»
59	18.04		1	С. Сарыг-оол «Алышкы бис, угбашкы бис»«Чаагай состер»В. Саган-оол « Майнын тозу»
60	19.04		1	Л. Чадамба «Час». Билиг хыналдазы Хыналда диктант «Час»(д.ч: ар28)
61	25.04		1	Частырыглар-биле ажыл. Катаптаашкын. Алфавит
62	26.04		1	Катаптаашкын. Ажык уннун ужуктери. . Ажык эвес уннун ужуктери

63	02.05		1	Л. Чадамба «Номну канчаар эдилээрл?» М. Кенин-Лопсан «Суг бажын дагыр»
64	03.05		1	Л. Чадамба «Ужуглелим, байырлыг!» Хыналда ажыл Диктант «Божа» (д.ч: ар 31)
65	10.05		1	Катаптаашкын. Ун, ужук сайгарылгазы. К. Ондар «Кырган-авам»
66	16.05		1	Ооренип эрткенинге ниитикатаптаашкын.

Ажыглаар литература:

1. А.А Алдын-оол, К.Б Март-оол. «Үжүглел» 4 чылдың эге школазының 1-ги клазынга. Кызыл-2013ч.
2. А.А Алдын-оол. «Бодуң номчу» 1 класс. Кызыл-1999ч
3. Э.Д Ондар «Экий, школа!» Кызыл-2002ч.
4. А.К. Ойдан-оол. Э.Д. Ондар 1-4 класстарга Тыва дыл болгаш номчулга программазы. Кызыл - 2008.
4. Дамба Н.Ч. Ужуглелдин бижилгези *А а 1, Б б 2* Дөрт чылдыг эге школаның бирги клазынга. Кызыл -2011